

ВІТАННЯ ПРЕЗИДЕНТА НАПН УКРАЇНИ ВАСИЛЯ КРЕМЕНЯ З ДНЕМ ПРАЦІВНИКІВ ОСВІТИ

Шановні освітяни!

Від Національної академії педагогічних наук України і від себе особисто щиро вітаю вас із Днем працівників освіти!

Науково-педагогічні працівники, учителі, вихователі, працівники позашкільної освіти, майстри закладів професійної освіти, – кожен із вас є невід'ємною частиною великої освітянської родини, яка нині активно змінює українську освіту, допомагаючи суспільству йти шляхом розвитку і зростання. Ваші професійні досягнення, нові відкриття і звернення – це майбутнє України, її місце в сучасному глобалізованому світі.

Глибоко шануючи вашу працю, високий професіоналізм, невтомний творчий пошук і прагнення виховати інноваційну особистість – яскраву, творчу, толерантну і справжнього патріота, хочу закликати вас не зупинятися у вашому русі до професійних вершин і завжди пам'ятати про висоту Вашої місії Учителя.

Зичу Вам успіхів і нових досягнень, впевненості у завтрашньому дні, бадьорості і невичерпної енергії, відчуття повноти і неповторності життя! Міцного вам здоров'я і благополуччя, миру і злагоди, натхнення і щастя!

РОЗВИТОК ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ В УКРАЇНІ

СТОР. 3 – 7

ПЕДАГОГІЧНА ГАЗЕТА УКРАЇНИ

Засновники – Національна академія педагогічних наук України
Видавництво «Педагогічна преса»

№ 5 (279), ВЕРЕСЕНЬ – ЖОВТЕНЬ 2020

VI МІЖНАРОДНИЙ КОНГРЕС «ОСОБЛИВІ ДІТИ»: ОСВІТА І СОЦІАЛІЗАЦІЯ»

Вже стало гарною традицією Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України щорічне проведення міжнародних конгресів зі спеціальної педагогіки та психології, метою яких є створення фахової платформи для обговорення важливих питань і шляхів розв'язання проблем організації навчання дітей з особливими освітніми потребами в Україні.

Цьогоріч співорганізатором VI Міжнародного конгресу зі спеціальної педагогіки та психології «Особливі діти: освіта і соціалізація» стала Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія. Пленарне засідання заходу відбулося 1 жовтня у залі Президії НАПН України з трансляцією в онлайн-форматі на платформі YouTube, що дало можливість долучитися до його перегляду широкому колу науковців і практиків, фахівців з питань навчання та реабілітації дітей з особливими потребами із України та Європи.

Відкрив VI Міжнародний конгрес зі спеціальної педагогіки та психології «Особливі діти: освіта і соціалізація» на правах співорганізатора директор Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України В'ячеслав Засенко. У своєму зверненні до педагогічної громадськості він коротко нагадав про історію започаткування та проведення таких масових заходів, стисло окреслив коло проблем, що існують не лише в системі осіб з особливими освітніми потребами, а й у галузі освіти загалом.

До учасників зібрання з вітальними словами звернулися шановні гості: президент НАПН України Василь Кремень, Уповноважений Президента України з прав людей з інвалідністю, Голова Національної Асамблеї людей з інвалідністю України Валерій Сушкевич, в.о. генерального директора Директорату

дошкільної, позашкільної та інклюзивної освіти МОН України Віктор Сальков, ректор Хортицької національної навчально-реабілітаційної академії Валентина Нечипоренко.

Реформування освіти є надзвичайно важливим аспектом, одним із ключових інструментів довгострокових змін, надзвичайно цінних для

академії педагогічних наук, зокрема в Інституті спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка, є ресурси, які мають бути активно залучені до освітнього реформування.

Про основні концептуальні засади реформи освіти для осіб з особливими освітніми потребами в

Проходенко («Освіта осіб з особливими потребами: парадигма розвитку»; начальник Головного управління дошкільної, позашкільної та інклюзивної освіти МОН України Тетяна Симоненко («Особливості організації освітнього середовища в спеціальних закладах освіти: виклики сьогодення»); член-кореспондент

ційних закладів у сучасному корекційно-педагогічному дискурсі») та інші.

Роботу Конгресу було продовжено у секціях, на яких, зокрема, розглядали: стратегії навчання дітей з особливими потребами в умовах реалізації концепції Нової української школи; освіту дітей з особливими потребами: міжнародний та вітчизняний досвід; кадрове забезпечення системи освіти дітей з особливими потребами; інноваційні технології психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами; комп'ютерні технології та дистанційне навчання дітей з особливими освітніми потребами.

Всі бажані мали змогу долучитися до практичних заходів – майстер-класів, тренінгів, семінарів-практикумів, презентації колективної монографії «Моделювання та практичне забезпечення розвитку складових професіоналізму педагогів закладів освіти з інклюзивним навчанням», онлайн-вебінару «Психолого-педагогічний супровід та реабілітація дітей з особливими освітніми потребами».

Конгрес викликав неабиякий інтерес і зацікавленість педагогічної громадськості, батьківської спільноти, всіх, кому не байдужа доля дітей з особливими освітніми потребами – понад 1000 зареєстрованих учасників і вже близько 11 000 переглядів онлайн-запису Конгресу, за що ми щиро вдячні. Принагідно висловлюємо подяку МОН України і Президії НАПН України за підтримку і активну участь у заході.

Леся ПРОХОРОНКО,
співголова оргкомітету Конгресу,
заступник директора з наукової роботи
Наталія ЯРМОЛА,
член оргкомітету, завідувач
відділу інклюзивного навчання
Інституту спеціальної педагогіки і психології
імені Миколи Ярмаченка НАПН України

нашої країни, наголосив у виступі Василь Кремень.

Валерій Сушкевич підкреслив, що Україна зробила відчутний поступ у впровадженні інклюзивного навчання, а також доступності освіти для дітей з особливими освітніми потребами загалом. Водночас було зазначено, що темп деінституалізації в освіті випереджає темп впровадження інклюзивного навчання, викликає занепокоєння закриття спеціальних закладів як альтернативних. Висловлюючи певні зауваження і побажання щодо оптимізації процесу навчання і виховання осіб з особливими освітніми потребами, Валерій Михайлович наголосив на тому, що саме в Національній

Україні, стратегічні напрями співпраці з НАПН України розповів Віктор Сальков. Увагу учасників було привернуто до необхідності синхронізації інклюзивної та спеціальної освіти як важливої складової реформування.

Свої відеопривітання та наукові виступи надіслали колеги з Польщі, Словенії, Чехії, Болгарії, Грузії та Білорусі. Зарубіжні партнери відзначили високий науковий рівень заходу та плідну співпрацю у питаннях освіти дітей з особливими потребами.

Під час пленарного засідання виступили: заступник директора з наукової роботи Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України Леся

НАПН України, професор кафедри ортопедагогіки, ортопсихології та реабілітології Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова Андрій Шевцов; докторант цієї ж кафедри Наталія Никоненко («Етичний професійний кодекс вчителя спеціальної освіти в Україні»); голова Центрального правління Українського товариства глухих Ірина Чепчина («Співпраця українського товариства глухих з державними органами влади з питань спеціальної освіти та соціалізації»); ректор Хортицької національної навчально-реабілітаційної академії Валентина Нечипоренко («Концептуалізація соціалізаційного потенціалу освітньо-реабіліта-

Передплата на 2021 розпочалася. Індекс газети – 30670.

ЗУСТРІЧ ПРЕЗИДЕНТА НАПН УКРАЇНИ З ОСВІТНІМ ОМБУДСМЕНОМ

13 жовтня відбулася зустріч президента НАПН України Василя Кременя з освітнім омбудсменом України Сергієм Горбачовим.

Під час зустрічі йшлося про налагодження співпраці між Національною академією педагогічних наук України й освітнім омбудсменом України та його командою. Спільна сфера діяльності – освіта, її цінності – Людина та її права, повага, рівність, гідність, свобода, незалежність, відповідальність, справедливість, прозорість, забезпечують доцільність і продуктивність майбутньої співпраці.

У процесі спілкування Василь Кремень представив останній підсумковий документ, що уза-

гальнив напрацювання НАПН України щодо дистанційної освіти й психологічної допомоги населенню в умовах карантину – «Аналітичну довідку про напрацювання вчених Національної академії педагогічних наук України із функціонування сфери освіти в умовах карантину, пов'язаного з COVID-19».

Сергій Горбачов також відвідав Інформаційний центр НАПН України, де ознайомився з представленими там матеріалами про історію та сьогодення Академії.

Пресслужба НАПН України

ІТЗН – СЕРЕД ЕКСПЕРТІВ ІСТЕРІ

Протягом п'яти днів з 6 по 10 жовтня 2020 року на базі Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна проходила Міжнародна конференція **ICTERI-2020: 16th International conference on ICT in research, education and industrial applications**. Упродовж останніх 16 років вона стала традиційним науково-практичним міжнародним заходом, що об'єднує учених, педагогів, практиків, розробників з понад 15 країн світу. Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України є одним із співorganizаторів конференції з початку її заснування. Визначальною рисою проведення конференції, що робить її відкритою для учасників з різних кутків світу, є переведення її, починаючи з 2010 року, в англомовний формат. Кращі доповіді учасників рекомендуються до друку в міжнародних виданнях CEUR-WS та Springer, що індексуються у наукометричних базах DBLP, EI-Compendex, Mathematical Reviews, ScImago, Scopus та ін.

Актуальність тематики міжнародної наукової дискусії незаперечна: інформаційно-комунікаційні технології (ICT) в освіті (E), дослідженнях (R) та промисловому застосуванні (I). У фокусі обговорень: інтеграція, гармонізація та трансфер знань. ICTERI щорічно збирає науковців та практиків, зацікавлених у технологічному прогресі та бізнес-застосуванні інформаційно-комунікаційних технологій. ICTERI традиційно фокусується на реальних застосуваннях, адже учасники зосереджують увагу на перевагах результатів своїх досліджень чи інноваційного досвіду в науково-практичній площині, на ефективності та корисності ICT-застосувань у промисловості та сфері послуг, а не тільки на теоретичній значущості для академічної спільноти. ICTERI – експертне середовище, масштабна конференція, до інфраструктури якої входять супутникові майстер-класи, симпозіум для молодих дослідників, наукові семінари-практикуми, постерно-демонстраційний майданчик для інтерактивних презентацій досліджень або демонстрації програмного забезпечення.

Семінари ICTERI – невід'ємна частина конференції. Їх мета полягає у забезпеченні платформи для більш інтенсивного наукового обміну між дослідниками, зацікавленими у більш глибокому вивченні певної теми. Матеріали ICTERI є оригінальними роботами, що раніше не публікувались та не надсилались для публікації в інших місцях: «Досягнення в галузі ICT-досліджень», «Інформаційні системи: технології та програми», «Співпраця між ака-

демичними та галузевими ICT», «ICT в освіті». Саме проблематикою ICT в освіті опікується наш інститут. Виконуючи науково-дослідні роботи співробітники інституту здійснюють науковий пошук та отримують нові результати, що мають вплив на розвиток методології та дидактики викладання та використання ICT в Україні, вдосконалення сучасного інструментарію технологій навчання, розробку компетенцій ICT, удосконалення професійної перепідготовки та навчання протягом життя за допомогою ICT.

Учені ІТЗН НАПН України увійшли в експертне коло програмних комітетів ICTERI та виступили співголовами трьох міжнародних семінарів: V Міжнародного семінару з професійної перепідготовки та навчання впродовж життя за допомогою ICT; особистісно орієнтований підхід (**3L-Person**), VIII семінарі Ілії О. Теплицького «Комп'ютерне моделювання в освіті» (**CoSinE 2020**), та IV Міжнародного семінару «Методи, ресурси та технології для відкритого навчання та досліджень» (**MROL 2020**).

Міжнародний семінар 3L-Person був заснований ученими нашого інституту – доктором технічних наук Олександром Буровим і доктором педагогічних наук Світлоною Литвиною. Семінар призначений для оцінки нових технологій в освіті, навчальних середовищ та методів, які повинні забезпечити навчання людини протягом усього життя (від шкільного віку до виходу на пенсію), професійну підготовку та перепідготовку з огляду на особистісно орієнтований підхід. Семінар за п'ять років став професійним майданчиком обговорення проблем побудови адаптивних стратегій та дизайну навчання, підтримки навчання людей протягом усього життя, навчання на робочому місці, навчання за допомогою ICT, що забезпечують віддалену співпрацю, навчання людей з особливими потребами, ICT в галузі безпеки в цілому, та освітньої безпеки зокрема. Не менш важливим є формування рекомендацій щодо професійної перепідготовки та подальшого кар'єрного зростання. Співголовами семінару цього року були вчені ІТЗН НАПН України Світлана Литвинова і Олександр Буров. У семінарі взяли участь з доповідями співробітники ІТЗН НАПН України: Валерій Биков, Ольга Пінчук, Олександра Соколюк, Олена Грив'юк, Оксана Овчарук.

Ольга ПІНЧУК,
заступник директора
з науково-експериментальної
роботи ІТЗН НАПН України

ПРЕЗЕНТАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ В УМОВАХ КАРАНТИНУ

12-14 жовтня 2020 р. в онлайн режимі відбулася Дванадцята міжнародна виставка «Інноватика в сучасній освіті» й виставка освіти за кордоном «World Edu». Традиційно організаторами виставки стали Компанія «Виставковий Світ» за інформаційної та методично-організаційної підтримки Міністерства освіти і науки України й Національної академії педагогічних наук України.

«Інноватика в сучасній освіті» – єдиний професійний форум освітніх, наукових і науково-технічних інновацій в Україні, на якому широко представлено інноваційні досягнення галузі освіти.

Цьогоріч відкриття виставки привітали голова Верховної Ради України Дмитро Разумков, т.в.о. міністра освіти і науки Сергій Шкарлет, президент НАПН України Василь Кремень, в.о. директора ДНУ

графію «Проектування змісту профільного навчання технологій у старшій школі» авторського колективу під науковим керівництвом Анатолія Тарари, старшого наукового співробітника відділу технологічної освіти Інституту педагогіки; у номінації «Підручник або навчальний комплект для учнів, студентів» – Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України за комплекти підручників з української мови для учнів з тяжкими порушеннями мовлення, учнів з дислексією 2–4-х класів спеціальних загальноосвітніх та інклюзивних закладів освіти авторського колективу під науковим керівництвом Єлани Данилавічуте, завідувачки відділу логопедії Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка; у номінації «Науково-методична розроб-

«Інститут модернізації змісту освіти Євген Баженов. У вітальному слові до учасників, представлено в електронному каталозі виставки, Василь Кремень підкреслив здатність усіх ланок освіти згуртуватися для застосування напрацьованих освітніх наук та інновацій в умовах карантинних обмежень. Нинішня виставка демонструє найновіші освітні технології, зорієнтовані на розвиток особистості засобами дистанційної освіти, на психологічну допомогу в умовах стресогенних обставин, на формування сучасного віртуального середовища за допомогою мультимедіальних засобів, наповнених змістом збереження людського в людині, її гуманістично-оптимістичного ставлення до світу.

Інститути НАПН України організували науково-практичні конференції, семінари, презентації, майстер-класи, дискусійні панелі, відкриті уроки в онлайн-форматі. Так, зокрема, охочі мали змогу взяти участь у: вебінарі «Використання системи комп'ютерного моделювання в умовах дистанційного навчання»; навчально-методичному семінарі «Навчально-методичне й дидактичне забезпечення навчання молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення»; презентації «Післядипломна дизайн-освіта – педагогам-інноваторам»; практичному семінарі «Як готувати наукові статті до подання в журнали, що індексуються в провідних наукометричних базах»; круглому столі «Комплексний супровід слухопротезованих дітей з порушеннями слуху».

У рамках XII Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті – 2020» в конкурсі «Національне визнання наукових досягнень» почесними нагородами відзначено: у номінації «Монографія» – Інститут педагогіки НАПН України за моно-

ка для вчителів, викладачів» – Інститут соціальної та політичної психології НАПН України за комплект для викладача «Негативні психологічні наслідки воєнного конфлікту для людини і спільноти: шляхи і засоби запобігання» (2 монографії, практичний посібник, навчальна програма) авторського колективу під науковим керівництвом Віталія Духневича, завідувача лабораторії психології політико-правових відносин Інституту соціальної та політичної психології, та Лариси Коробки, завідувачки лабораторії психології мас і спільнот Інституту соціальної та політичної психології; у номінації «Інноваційний проект, педагогічна технологія» – Інститут професійно-технічної освіти НАПН України за інноваційний проект з організації дистанційного навчання в закладах професійної освіти (монографія, методичний посібник, методичні рекомендації) авторського колективу під науковим керівництвом Олександра Базелюка, наукового співробітника лабораторії дистанційного професійного навчання Інституту професійно-технічної освіти.

За наукові розробки, подані на конкурс за тематичними номінаціями, що також відбувся в рамках виставки, медалями нагороджено: Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна, Інститут вищої освіти, Інститут інформаційних технологій і засобів навчання, Навчально-науковий центр професійно-технічної освіти НАПН України і ДЗВО «Університет менеджменту освіти».

Детальніше з інноваційними освітніми досягненнями можна ознайомитися за посиланням: <http://innovovsita.com.ua/index.php/uk/results/catalogue>

Інф. «Педагогічної газети України»

Вітаємо

НАГОРОДА АКАДЕМІКУ

30 вересня 2020 року Указом Президента України №416/2020 «Про відзначення державними нагородами України з нагоди Дня працівників освіти» за значний особистий внесок у розвиток національної освіти, підготовку кваліфікованих фахівців, багаторічну плідну педагогічну діяльність та високий професіоналізм нагороджено орденом «За заслуги» II ступеня Бикова Валерія Юхимовича – директора Інституту інформаційних технологій і засобів навчання Національної академії педагогічних наук України.

Вітаємо Вас, шановний Валерію Юхимовичу! Бажаємо Вам міцного здоров'я, творчого довголіття і нових успіхів!

СУХОМЛИНІВСЬКІ ПЕДАГОГІЧНІ ЧИТАННЯ ВПЕРШЕ ОНЛАЙН

30 вересня 2020 року відбулися XXVII Всеукраїнські педагогічні читання «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю. Ідеї Василя Сухомлинського крізь призму сучасних освітніх практик: набутий досвід і перспективи», які проводяться щорічно ось уже 27 років поспіль у різних регіонах України. Цьогоріч захід вперше проведено в онлайн-форматі. Читання організували Національна академія педагогічних наук України, зокрема, Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського (далі – ДНПБ), що входить до Відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України, Всеукраїнська асоціація Василя Сухомлинського, Управління освіти і науки Броварської міської ради Київської області та кафедра теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету.

Проведення читань в новому форматі не вплинуло на творче й інтенсивне спілкування. У ньому взяли участь понад 200 осіб з України та зарубіжжя, серед яких були вихователі, методисти, керівники закладів дошкільної освіти; вчителі, бібліотекарі, директори закладів загальної середньої освіти; науково-педагогічні працівники та здобувачі освіти закладів вищої та післядипломної освіти, науковці й музейні фахівці.

Учасників читань привітав президент Національної академії педагогічних наук України Василь Кремень. Через відеозаписи до учасників звернулися члени оргкомітету: академік НАПН України, головний науковий співробітник Інституту педагогіки НАПН України Олександр Савченко; академік НАПН України, головний

науковий співробітник ДНПБ Ольга Сухомлинська; член-кореспондент НАПН України,

директор ДНПБ Лариса Березівська; начальник управління освіти і науки Броварської міської ради Київської області Оксана Мельник.

Спілкування відбувалося у чотирьох науково-практичних секціях: «Дошкільна освіта і В. Сухомлинський: «дитина... – допитливий дослідник, відкривач світу»; «Нова українська школа крізь призму ідей В. Сухомлинського: «у кожній школі має бути своє неповторне обличчя»; «Спадщина В. Сухомлинського в системі підготовки і підвищення кваліфікації педагогів: «учительська професія – це людинознавство»; «Навчимо кожного вихованця мандрувати в світ книжок».

До онлайн-засідання секції «Дошкільна освіта і В. Сухомлинський: «дитина... – допитливий дослідник, відкривач світу» долучилося майже 40 учасників з різних регіонів України: зокрема науковці і працівники закладів дошкільної освіти, вихователі з Києва, Миколаєва, Мукачєва, Рівного, Луцька, Херсона, Броварів. Вони поділилися своїми напрацюваннями і перспективними планами щодо

подальшого розвитку ідей педагога у дошкільній освіті. З особливую увагою учасники засі-

дання ознайомилися із цілісним підходом до розвитку дитини дошкільного віку у діяльності закладу дошкільної освіти «Ялинка» м. Бровари, на базі якого діє Всеукраїнський центр із розповсюдження та впровадження ідей В. О. Сухомлинського (завідувачка – Тетяна Тоцька).

У роботі другої секції «Нова українська школа крізь призму ідей В. Сухомлинського: «у кожній школі має бути своє неповторне обличчя» взяли участь понад 60 осіб з усіх регіонів України, а також із зарубіжжя (Китай, Польща), які виступили із доповідями та повідомленнями. «Родзинкою» цієї секції стали виступи з презентаційними матеріалами директорів та учителів закладів середньої освіти, що носять ім'я Василя Сухомлинського: В. Деркач (Опорний заклад загальної середньої освіти «Павлівський ліцей імені В. О. Сухомлинського»); Є. Кушнір (Український коледж імені В. О. Сухомлинського м. Києва); М. Кардаш (Комунальний заклад «Луцький навчально-виховний комплекс «Гімназія № 14 імені Василя Сухомлинського»); В. Кащєєв (Броварська ЗОШ І-ІІІ

ступенів № 2 імені В. О. Сухомлинського).

До роботи третьої секції «Спадщина В. Сухомлинського в системі підготовки і підвищення кваліфікації педагогів: «учительська професія – це людинознавство» долучилося понад 50 учасників, які поділилися досвідом і перспективами залучення майбутніх педагогів до важливих, неперехідних ідей доробку Василя Сухомлинського. Робота цієї секції продемонструвала, що ідеї Василя Су-

хомлинського: «Навчимо кожного вихованця мандрувати в світ книжок» (І. Хемчян); «Популяризація спадщини В. О. Сухомлинського інноваційними засобами бібліотечної роботи» (Л. Мазуренко, І. Левченко); «Нова українська школа і «школа Сухомлинського» (на основі матеріалів Педагогічно-меморіального музею В. О. Сухомлинського)» (С. Різник).

Цьогорічні читання продемонстрували затребуваність доробку педагога в період розбудови Нової української школи. Засідан-

хомлинського та їхній творчий розвиток стали невід'ємною частиною підготовки фахівців у різних закладах освіти і їхня чисельність зростає.

Під час роботи четвертої секції йшлося про використання педагогічних ідей Василя Сухомлинського в Новій українській школі. Особливий інтерес викликали повідомлення і презентації: «Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського як інтегратор і поширювач сухомлиністики в освітньо-науковому просторі» (Л. Березівська); «В. О. Сухомлин-

ня всіх секцій вкотре засвідчили, що педагогічні ідеї Василя Сухомлинського, шляхи, засоби й методи навчання та виховання дітей і молоді, запропоновані ним, не втрачають актуальності та активно використовуються в закладах освіти різних рівнів і мають тенденцію до подальшого розвитку.

Сніжана ТАРНАВСЬКА,
вчений секретар
Ірина ХЕМЧЯН,
завідувач відділу науково-методичної,
соціокультурної та міжнародної
діяльності ДНПБ
імені В. О. Сухомлинського

До загальних зборів НАПН України

РОЗВИТОК КОМПЕТЕНТІСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ БАТЬКІВ І ЧЛЕНІВ РОДИН

Розроблення та впровадження програм неформальної освіти батьків та інших дорослих членів родин має стати одним із пріоритетних напрямів розвитку освіти дорослих в Україні. У зв'язку з цим привертає увагу інтегрований наскрізний курс «Культура добросусідства» (Культура добросусідства. Батьківські збори по-новому: актуально, інтерактивно, корисно. Програма та методичні рекомендації / [кол. редакторів-укладачів]. К. : ТОВ «Прометей», 2019) – інноваційний національний освітній продукт, що складається з освітньої програми «Батьківські збори по-новому: актуально, інтерактивно, корисно» і методичних матеріалів для її реалізації. Серед розробників, редакторів-укладачів програми – вчителі закладів загальної середньої освіти, науково-педагогічні працівники закладів післядипломної педагогічної освіти, національних наукових установ (Інституту східознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України, Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України), співробітники громадських організацій. Освітню програму інтегрованого наскрізного курсу «Культура добросусідства» схвалено для використання в освітніх закладах України (лист ДНУ «Інститут

модернізації змісту освіти» МОН України № 22.1/12-Г-335 від 07 червня 2019 р.).

Як показує практика, використання інтерактивних форм і методів роботи з батьками є однією з найважливіших умов посилення ефективності родинного виховання. Усвідомлення авторським колективом Програми недосконалості традиційних форм передачі досвіду родинного виховання від батьків до дітей, особиста зацікавленість у пошуку нових моделей і підходів до розвитку батьківської компетентності, нових форматів співпраці з батьками в умовах партнерства закладів освіти і родин, переконаність у необхідності педагогізації батьків, посилення їх здатності виконувати батьківські функції, актуалізували доцільність розроблення навчальної програми «Батьківські збори по-новому: актуально, інтерактивно, цікаво, корисно» (далі – Програми).

Джерелом натхнення для створення посібника став досвід співпраці з батьківською спільнотою, напрацьований творчою групою та вчителями, які викладають курси виховної спрямованості, практичний досвід роботи зі спільнотою вчителів – випускників проєктів ІДЦ «Інтеграція та розвиток», досвід співпраці з батьківською спільнотою й навчання педагогів методиці роботи з дорослими. Цю ініціативу зреалізовано завдяки

проєкту «Development of a democratic environment and tolerance through cooperation of educators and parents in preschool educational institutions, primary schools and communities», підтриманому Посольством Королівства Норвегії в Україні. Програма «Батьківські збори по-новому: актуально, інтерактивно, корисно» спрямована, зокрема, на сприяння розвитку освіти дорослих в Україні, посилення соціальної згуртованості та співпраці закладів освіти з батьками, розвитку компетентнісного потенціалу батьків і членів родин, їх мотивації навчатися впродовж життя, а також педагогізацію цієї категорії дорослих. Важливими є методичні рекомендації щодо використання активних, інтерактивних, групових форм роботи під час батьківських зборів і педагогічних нарад, щоб зробити їх більш актуальними, змістовними, практично зорієнтованими, ефективними і цікавими для дорослих.

Цільова(і) група(и) програми – батьки (опікуни) та інші члени родин здобувачів освіти в закладах освіти різних типів. Унікальність програми передусім полягає в її міждисциплінарності, спрямованості на розвиток компетентностей батьків (опікунів) та інших членів родини як окремої категорії дорослих на основі врахування

їхніх культурно-освітніх потреб, спрямованості на подальше використання в реальних життєвих ситуаціях набутих у процесі навчання знань, умінь і навичок.

Автори-розробники програми переконані, що її впровадження сприятиме: розвитку в Україні громадянського суспільства, культури навчання впродовж життя; створенню цілісних освітньо-виховних осередків (заклад середньої освіти – родина – громада); візуалізації виховного потенціалу співпраці закладів загальної середньої освіти, родин і громад; збереженню та поширенню сімейних цінностей і традицій; розвитку міжгенераційного діалогу тощо. Програма може бути цікавою для андрагогів, педагогів, соціальних працівників, шкільних психологів, тренерів, громадських активістів, які працюють із дорослими у формальній і неформальній освіті.

Олена АНІЩЕНКО,
завідувач відділу андрагогіки Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України

Маргарита АРАДЖІОНІ,
провідний науковий співробітник Інституту східознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України,
член правління ГО «Інформаційно-дослідний центр «Інтеграція та розвиток»

ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ У ДІЯЛЬНОСТІ АКАДЕМІЇ

З перших днів історії Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України поряд з іншими напрямками приділяло значну увагу розвитку освіти дорослих. Спочатку (від січня 1997 р.) ми мали дуже багато різних бар'єрів. А за ними – і нерозуміння, і недооцінка, і навіть заперечення важливості цієї проблеми на загальнодержавному рівні. Їй відповідно – на академічному. На щастя, цей складний етап залишився в минулому...

У сучасних умовах освіта дорослого населення набуває винятково важливого значення. Соціально-економічний, культурний і технологічний прогрес потребує від фахівців різних галузей неперервного оновлення знань, розвитку вміння та оволодіння новими компетентностями. Реалізація цих вимог сприяють реальна державна політика щодо освіти дорослого населення й готовність суспільства до кардинальних змін у цій сфері. Її мета – розвиток особистості, творчих здібностей, професійної та соціальної компетентностей. Перехід до цифрового суспільства зумовлює якісні зміни в освіті дорослих. Як добре відомо, концепція освіти на все життя вже не є актуальною, оскільки нині в усьому світі інтенсивно впроваджується концепція освіти впродовж життя.

Актуальність проблеми освіти різних категорій дорослого населення також зумовлена: необхідніс-

тю навчання персоналу підприємств, установ, організацій, зокрема безпосередньо на виробництві; потребою професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації безробітних; специфікою навчання дорослих з особливими освітніми потребами й дорослих, що відбуваються покарання в місцях позбавлення волі; особливостями соціальної адаптації дорослих мігрантів і вимушених переселенців; законодавчими навчання людей третього віку.

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (директор – член-кореспондент НАПН України Л. Лук'янова) методологічно обґрунтовано й системно піднімає та інноваційно розвиває два крила: педагогічна освіта і освіта дорослих. Безумовно, наукові пошуки за кожним з них тісно взаємопов'язані. На розширених засіданнях бюро Відділення неодноразово заслуховувалися різні аспекти освіти дорослих, не раз були гострі дискусії щодо перспектив її розвитку і наукового забезпечення. Ми підтримали Концепцію розвитку освіти дорослих (2010 р.), розроблену Л. Лук'яною. Хоча тоді обговорення цієї Концепції на засіданні Президії НАПН України відбувалося досить суперечливо, оскільки тоді не всі учасники цієї дискусії розуміли сутність і важливість розвитку освіти дорослих в нашій державі.

Просте слово «вперше» набуло особливого значення для освіти дорослих. Чому саме? Вперше у 2014 р. у НАПН України відбувся Міжнародний форум з освіти дорослих. Уперше проведено Міжнародні дні освіти дорослих на Львівщині (2015 р.) та в Запорізькій області (2016 р.), а також Форум «Освіта дорослих і розвиток громадянського суспільства» (2017 р.). Створено громадську Спільноту «Українська асоціація освіти дорослих» (2015 р.), яка через два роки стала членом Європейської асоціації освіти дорослих. Засновано фаховий циклічний збірник «Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи» (2009 р.) та практичний додаток до нього «Територія успіху». З 2016 р. успішно діє кафедра ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття». До цього додамо: в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих ім. Івана Зязюна НАПН України у 2008 р. почав діяти перший науковий підрозділ «Андрологіка», який очолила професор О. Аніщенко. За ці роки видано монографії, збірники наукових праць, навчальні посібники і підручники з цієї проблеми.

Ми навели лише окремі факти з досить цікавої і багатогранної діяльності НАПН України та Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Така багато-

літня системна філософсько-педагогічна дія не могла не вплинути на пробудження інтересу до цієї проблеми в усіх областях. Нині карта України з освіти дорослих – це багата палітра інноваційних осередків різних типів, що діють у Києві, Миколаєві, Львові, Нікополі, Мелітополі, Полтаві й Кременчузі, у Яворівському і Сколівському районах на Львівщині. Така мапа з освіти дорослих щороку доповнюється, вона є життєдайною і перспективною.

Нині до вивчення проблеми освіти дорослих долучаються не лише науковці та педагоги-практики, а й фахівці з різних галузей наукового знання. Нині освіта дорослих є актуальною для різних секторів економіки, адже вона є важливою умовою реалізації національної стратегії розвитку України в добу глобалізації і цифровізації. Особливої уваги науково-педагогічної та наукової спільноти потребують питання методології наукових пошуків у галузі освіти дорослих, обґрунтування нової дидактики освіти дорослих та інноваційних технологій їх навчання, розширення функцій освіти дорослих відповідно до концепції навчання впродовж усього життя, а також поглиблення наукового психолого-педагогічного супроводу навчання різних категорій дорослого населення, професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогів й андрагогів.

Науково-педагогічний пошук за визначеними актуальними напрямками стане запорукою залучення різних категорій дорослих осіб до навчання впродовж усього життя, гарантією поліпшення якості безперервного навчання, професійного й особистісного зростання дорослих українців.

Наше Відділення підтримувало й нині підтримує ініціативи і системні заходи, запропоновані Інститутом та Українською асоціацією освіти дорослих, головою якої є Л. Лук'янова. За ці роки накопичено багатий потенціал знань і розуміння, який дав змогу вийти на якісно новий рівень. Вважаємо, що незаперечно заслугою Інституту є опрацювання нової Концепції, схваленої Президією НАПН України у 2016 р. Важливим етапом став загальноакадемічний методологічний семінар «Концептуальні засади розвитку освіти дорослих: світовий досвід, українські реалії і перспективи» (15.11.2018 р.). Видано також збірник наукових статей (видавництво «Знання України», 2018. – 616 с.). За його результатами опрацьовано методичні рекомендації, які надіслані різним міністерствам і відомствам, причетним до цієї проблеми.

За цей період у всіх регіонах пробудився інтерес і сформувалося розуміння важливості освіти

дорослих у педагогізації різних категорій населення. Тому така співпраця Інституту з регіонами, підтримка таких центрів є дуже важливою для розвитку освіти дорослих.

Приємно зазначити, що дуже плідною є співпраця НАПН України з МОН України, зокрема з Директоратом вищої освіти і освіти дорослих, а також з Міністерством соціальної політики України, з DVV International та з різними громадськими організаціями і центрами освіти дорослих в областях, мережа яких з кожним роком зростає. Незаперечно досягнення – введення до Національного державного класифікатора професій професії «Андролог» (ДК: 2010.003). Спільними зусиллями МОН, НАПН України, Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих та УАОД створено проект Закону України «Про освіту дорослих», який опубліковано для громадського обговорення. Без перебільшення, це велика перемога! Віримо, що Верховна Рада України неодмінно підтримає цей надзвичайно важливий законопроект. У вирішенні цих та інших завдань надзвичайно важливою є постійна підтримка і допомога Президії НАПН України й особисто нашого президента В. Кременя.

Нині проблема освіти дорослих перебуває на новому етапі свого розвитку. Є багато нових викликів, завдань і функцій. Незважаючи на труднощі і суперечності, недостатнє фінансування, освіта дорослих розвивається й надалі розвиватиметься завдяки науковому забезпеченню й цілеспрямованій діяльності НАПН України та її структурних підрозділів.

Дуже правильним і своєчасним є рішення НАПН України щодо проведення 20 листопада цього року загальних зборів на тему «Наукове забезпечення розвитку освіти дорослих в Україні».

У цьому випуску «Педагогічної газети» пропонуємо читачам ознайомитися лише з окремими прикладами інноваційного ставлення до розвитку освіти дорослих у регіонах. Незважаючи на складність, зумовлену епідеміологічною ситуацією, ми очікуємо, що під час загальних зборів буде запропоновано нові сміливі ініціативи та перспективні ідеї. Їх реалізація потребуватиме реальної державницької підходу на всіх рівнях. Запрошуємо академіків і членів-кореспондентів нашої Академії та представників науково-педагогічної громадськості до участі в цій дискусії.

Нелля НИЧКАЛО,
академік-секретар Відділення професійної освіти
і освіти дорослих НАПН України

ЧОМУ САМЕ ТЕПЕР?

ІНСТИТУТ
педагогічної освіти
і освіти дорослих
імені Івана Зязюна
НАПН України

Соціально-економічні зміни, що відбулися в суспільстві кінця ХХ – початку ХХІ ст., у поєднанні з технологічними та соціокультурними трансформаціями як на глобальному, так і на локальному рівнях, стали провідними детермінантами, що суттєво вплинули на визначення ролі освіти дорослих у сучасному українському суспільстві та окреслюють вектор її подальшого розвитку.

Наразі одне із провідних місць в реформах освітньої системи країн, які претендують на світове лідерство, посідають дискусії щодо освіти дорослих. Водночас теоретичні міркування про освіту дорослих безпосередньо залежать від методології сучасного суспільствознавства. У країнах Європейського співтовариства активно обговорюють один із фундаментальних документів – «Меморандум неперервної освіти», який закладає підґрунтя для «навчання впродовж життя» як невід'ємного права кожного громадянина Європи.

Необхідність своєчасної і масової професійної перепідготовки дорослих, у тому числі фахівців широкого спектру спеціалізацій, для забезпечення соціально-економічних реформ, а також формування громадянського суспільства в Україні спонукають розвиток гнучкої системи неперервної освіти дорослих, що реагує на сучасні виклики усього суспільства і запити конкретних верств населення.

Забезпечення доступності та безперервності освіти впродовж життя визнано одним із пріоритетних напрямів державної освітньої політики, окреслених Національною стратегією розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/15828.html>), що активізувало процеси творення української моделі освіти дорослих.

Постає природне питання «Чому саме тепер ця проблема набула такої актуальності»? Узагальнено можна відповісти так. По-перше, це вимога науково-технічного прогресу, який потребує постійного опанування новітніх технологій, заснованих на інноваційних знаннях; по-друге, це вимога ін-

формаційного суспільства, головною ознакою якого є необхідність постійного оновлення знань; по-третє, неперервна освіта – це морально-етична вимога будь-якого суспільства, на будь-якому етапі його розвитку.

Характеризуючи трансформаційні зміни, що відображають реальний стан освіти дорослих в Україні у сучасний період, слід звернути увагу на наявність сукупності суперечливих чинників.

По-перше. Загальноновизнаним фактом є те, що найбільш затребуваною освіта стає в період підйому економіки або навпаки її кризового стану. Принагідно нагадаємо, що серед багатьох інших передумов, для розвитку системи освіти дорослих у європейських країнах є притаманні три найбільш увиразнені: постійне ускладнення технологічних рівнів і процесів; інтенсивне старіння населення у зв'язку зі зниженням народжуваності; посилення світової міграції. Для України актуальність освіти дорослих зумовлена додатковими чинниками, серед яких: необхідність адаптації дорослого населення до нових соціально-економічних викликів; суттєве зниження зайнятості економічно активного населення, показників доходів; втрата необхідного рівня кваліфікації різними категоріями молоді та дорослих; значна кількість функціонально неграмотних людей. Не можна не брати до уваги ще одну важливу, передумову – суттєве зuboження й маргіналізацію значної частини суспільства. Зокрема, в Україні спостерігається падіння статусу багатьох інтелектуальних професій, зростання безробіття; урбанізація, що загалом також вимагає масового навчання, перепідготовки, формування нових професійних і соціальних навичок дорослої людини.

По-друге. Україна чітко визначила вектор свого розвитку, який спрямовано на інтеріоризацію загальноєвропейських цінностей, задекларувала прагнення приєднання до європейського простору. Проте в країнах ЄС освіта дорослих давно вже стала складовою загальнодержавної політики як за змістом суспільного розвитку країн, так і суттєвості освітньої політики, тоді як в Україні надзвичайно велика потреба в освіті дорослих поки що не повною мірою усвідомлена суспільством, державою, зацікавленими суб'єктами цього освітнього напрямку.

Сектор освітніх послуг для дорослих поки що є безсистемним, ситуативним, спонтанним, його діяльність переважно представлена недержавними установами та громадськими організаціями. Отже країна тільки підходить до

осмислення цінності концепції впродовж життя. Необхідно передбачити створення цілісної системи освіти дорослих, із взаємопов'язаними формальною, неформальною та інформальною підсистемами, діяльність яких підпорядкована спільній меті.

По-третє. Слід зазначити, що в Україні освіта дорослих як складова освіти впродовж життя поки не набула відповідного визнання, а ставлення української держави і громадян до непрофесійної або неформальної освіти можна радше схарактеризувати як особисту справу й переважно завданням комерційної освіти. Усвідомлення того, що місяць освіти дорослих значно ширша і полягає в залученні громадян до повноцінного багатогранного суспільного життя і не лише на ринку праці, тільки закорінюється в українському суспільстві. Та винятком відомчих програм, спрямованих на підвищення кваліфікації працюючих у державній сфері та міжвідомчих програм перенавчання безробітних навчальні програми для дорослих фінансуються самими суб'єктами навчальної діяльності. Цей факт можна пояснити тим, що освіту дорослих в Україні розглядають звужено як освіту задля забезпечення суто економічного зростання й підвищення шансу на працевлаштування. Занадто слабкою є система грантової підтримки з Державного і місцевого бюджетів організацій і установ, які здійснюють навчання дорослих, а діяльність міжнародних донорів занадто ускладнена. Слід сказати і про відсутність фінансового стимулювання, підтримки і заохочення освіти дорослих в країні, зокрема йдеться про податкові пільги, навчальні відпустки, безпосередні виплати на освіту дорослим та ін.

По-четверте. В Україні освіта дорослих стикається з низкою проблем, які суттєво гальмують її розвиток. Серед показників, що демонструють недосконалість цієї системи слід назвати такі: лінійний характер набуття знань, який передбачає нарощування компетенцій, що вже є у дорослої людини, а не її постійний розвиток (оновлення) і зміни у відповідності до швидко змінюваних потреб ринку праці, розвитку техніки і технологій; виникнення нового дисбалансу, породженого швидким розгалуженням вищої освіти в Україні – з одного боку збільшується кількість фахівців з вищою освітою, з іншого – не вистачає можливостей для ведення їх до рівня, необхідного для продуктивної праці; швидке зростання освітніх пропозицій (збільшення провайдерів, різноманітність форм і освітніх пропо-

Українська
Асоціація
Освіти
Дорослих

зицій та ін.) без урахування потреб споживачів цих послуг, що загалом не завжди має позитивні наслідки.

Означені проблеми безпосередньо корелюються із висновками Аналітичного звіту щодо визначення політики навчання дорослих в Україні (2018 р.), де зазначено, що одним із головних викликів на шляху розвитку України нині є дефіцит людських ресурсів, компетентність яких відповідає сучасним вимогам ринку праці. Й названо п'ять основних проблем, що призвели до дефіциту людських ресурсів:

- 1) природне старіння населення та демографічна криза;
- 2) зовнішня трудова міграція;
- 3) дисбаланс на ринку праці, пов'язаний із значною кількістю працівників з вищою освітою і браком робітничих кадрів;
- 4) недостатній для успішного працевлаштування і активної участі у суспільному житті рівень володіння сучасними компетентностями людьми вікової категорії «45+»;
- 5) відсутність протягом усіх років незалежності державної політики з навчання дорослих в Україні (Колішко, Лазоренко, 2018).

Отже зміни, соціально-економічні деформації, які наразі відбуваються у суспільстві, увиразнили роль неперервної освіти, вагомості реалізації її досягнень на практиці, загострили проблему освіти взагалі й дорослих зокрема, що й викликало радикальні зміни в усвідомленні ролі цього освітнього напрямку, його значення на сучасному етапі розвитку суспільства.

Лариса ЛУК'ЯНОВА,
директор Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені
Івана Зязюна НАПН України, голова правління Української
асоціації освіти дорослих

РОБОТА НАД ПРОЄКТОМ ЗАКОНУ ТРИВАЄ

У вересні цього року Міністерство освіти і науки України винесло на громадське обговорення проєкт Закону «Про освіту дорослих», співавторами та ініціаторами якого стали НАПН України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна і Українська асоціація освіти дорослих.

Чому потрібен цей законопроект? По-перше, Україна залишається однією з небагатьох європейських країн, яка не має законодавчого забезпечення розвитку освіти дорослих. Сьогодні освіта дорослих фактично працює хаотично без бюджетного фінансування. По-друге, освіта дорослих є частиною освіти впродовж життя. У нас було багато декларацій, у тому числі й від політиків, від функціонерів у сфері освіти, що освіту впродовж життя треба розвивати. Але це неможливо, якщо не займатися освітою дорослих. По-третє, органи місцевого самоврядування, які нині хочуть фінансувати освіту дорослих, стикаються з недостатністю законодавчого забезпечення. У деяких випадках казначейські органи не погоджують витрати, оскільки у бюджетному законодавстві немає профільного закону, який дозволяє витрати на освіту дорослих. По-четверте, цей закон відкриє ринок освітніх послуг. Бізнес, який захоче вкладати кошти в освіту дорослих, незалежно, чи робить він це для своїх працівників, чи це окрема бізнес-ідея, наприклад, відкрити центр освіти дорослих. Вони зможуть зайти на цей ринок, бо ринок буде законодавчо забезпечений. По-п'яте, потрібна демонополізація, передусім, ринку підвищення кваліфікації. Бо наразі існують державні інституції, які вже довгі роки є монополістами в сфері підвищення кваліфікації для різних професій – медичних, педагогічних, публічного управління. Це дасть змогу побороти монополію вищезгаданих інституцій, що в свою чергу приведе до підвищення якості курсів, оскільки буде конкурентне середовище.

Згідно із зазначеним проєктом Закону освіта дорослих є складовою освіти впродовж життя, спрямована на реалізацію права кожної повнолітньої особи на безперервне навчання з урахуванням її особистісних потреб, пріоритетів суспільного розвитку та потреб економіки. Складниками освіти дорослих є: післядипломна освіта; професійне навчання працівників; кур-

си перепідготовки та/або підвищення кваліфікації; безперервний професійний розвиток; будь-які інші складники, що передбачені законодавством, запропоновані суб'єктом освітньої діяльності або самостійно визначені особою.

Проєкт Закону складається з 31 статті та семи розділів: 1. Загальні

та мотивацій (у 2019 році вже введено до класифікатору професій).

У законопроекті вперше згадується про надавачів освітніх послуг – провайдерів освіти дорослих. Зокрема йдеться про центри освіти дорослих та заклади освіти дорослих, між якими є певна різниця. Центр освіти дорослих – про-

ві науки. Основні завдання: відстеження та аналіз потреб в освіті дорослих; узагальнення світового та вітчизняного досвіду освіти дорослих; аналіз стану освіти дорослих в Україні; подання пропозицій щодо переліку пріоритетних напрямів на відповідний рік; подання пропозицій щодо вдосконалення зако-

ності змісту програми стандарту освіти або його частини та співвідношення з певним рівнем Національної рамки кваліфікації; обсяг програми може бути охарактеризований визначеною кількістю кредитів Єдиної кредитної трансферної системи. Процедура визнання охоплюватиме три етапи: іден-

положення. 2. Система освіти дорослих. 3. Управління у сфері освіти дорослих. 4. Провайдери освіти дорослих. 5. Фінансово-економічні відносини та державно-громадське партнерство у сфері освіти дорослих. 6. Міжнародне співробітництво у сфері освіти дорослих. 7. Прикінцеві положення.

Серед основних визначень, наведених у цьому проєкті, варто виділити такі. Доросла особа (дорослий) – особа, яка досягла повноліття; освіта дорослих – освіта, яку доросла особа здобуває з метою особистісного та професійного розвитку, адаптації до соціальних, економічних та інших змін в суспільстві; провайдер освіти дорослих – юридична особа, структурний підрозділ юридичної особи, фізична особа-підприємець, фізична особа, що надає освіту (освітні послуги) дорослим особам; андрагог – працівник сфери освіти, що володіє спеціалізованими компетентностями для надання освіти дорослим з урахуванням їхніх вікових, освітніх, професійних, особистісних характеристик

вайдер або об'єднання провайдерів освіти дорослих – юридичних осіб, який (яке) надає освіту (освітні послуги) за більше ніж однією освітньою програмою, і основним видом його діяльності є освітня діяльність у сфері освіти дорослих. Закладом освіти дорослих є провайдер освіти дорослих, основним видом діяльності якого є освіта дорослих у відповідній галузі, за відповідною спеціальністю (спеціальностями) та/або спеціалізацією (спеціалізаціями). Заклади освіти дорослих здійснюють освітню діяльність на основі ліцензії та/або акредитації.

Законопроектом передбачено створення Національної ради з питань розвитку освіти дорослих. Формуватиметься вона в результаті конкурсного відбору з числа представників громадських об'єднань, провайдерів освіти дорослих, наукових та експертних організацій, у тому числі зарубіжних. За своїм статусом буде постійно діючим консультативно-дорадчим органом при центральному органі виконавчої влади у сфері освіти

нодавства у сфері освіти дорослих; сприяння залученню представників інститутів громадянського суспільства, українських і міжнародних експертів до розвитку освіти дорослих; розробка методичних рекомендацій для провайдерів освіти дорослих щодо покращення якості освіти дорослих.

Законопроектом також передбачено створення Фонду підтримки освіти дорослих, завданнями якого буде підтримка проєктів у сфері освіти дорослих щорічно за пріоритетними напрямками, визначеними відповідно до Закону, надання стипендій, грантів здобувачам освіти дорослих для навчання на програмах освіти дорослих, підтримка інституційного розвитку провайдерів освіти дорослих. Крім цього, законопроектом пропонується врегулювати питання визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті. Умовами визнання будуть: наявність інформації про програму та/або її провайдера внесена до Єдиної державної електронної бази з питань освіти; відповід-

тифікація програми; оцінювання результатів навчання дорослої особи незалежними оцінювачами; видача дорослій особі документа про визнання результатів навчання та/або присудження (присвоєння) часткової освітньої та/або професійної кваліфікації.

Цим проєктом Закону передбачається внесення змін до Кодексу законів про працю, передбачивши додаткову відпустку працівників для освіти дорослих. Водночас із законопроектом «Про освіту дорослих» розроблено законопроекти про внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів щодо забезпечення права дорослих осіб на освіту. Сподіваємось, що вже в цьому році законопроект буде схвалено Верховною радою у першому читанні, а вже у 2021 році навчання і освіта дорослих в Україні буде остаточно законодавчо врегульовані.

Микита АНДРЕЄВ,
виконавчий директор Української асоціації освіти дорослих, голова Громадської ради при МОН України

«ЗНАННЯ» – ОСВІТІ ДОРΟΣЛИХ

Ось уже більше 70 років, як Товариство «Знання» України безперервно працює в сфері освіти дорослих. Народні університети, лекторії, тренінги, центри «Українознавство», тематичні зустрічі, інтелектуальні конкурси – ці та інші форми навчання Товариство використовувало упродовж тривалого часу свого існування. Аудиторії, як правило, складалася із конче зацікавлених у підвищенні кваліфікаційного рівня фахівців, відповідно до вимог часу. Так, у 1999 – 2011 роках через курси, організовані Товариством «Знання» України, пройшли перепідготовку у зв'язку із зміною форм бухгалтерського звіту 700 (!) тисяч бухгалтерів (із загальної кількості 750 тисяч в Україні). Навчання бухгалтерів Товариство проводило як в Києві, так і в усіх областях України, і

нині продовжує цю роботу в удосконалених варіантах.

Товариство тривалий час масштабно здійснювало навчання в університеті «Українознавство» та на курсах української мови, створених у всіх силових структурах України за підтримки Українсько-американської кредитної спілки «Самопоміч» м. Чикаго (США). Разом із терміном «освіта дорослих» у різних обласних організаціях Товариства в практиці безперервної освіти використовуються такі визначення, як «освіта впродовж життя», «подальша освіта», «відновлююча освіта» – освіта, що поєднується з іншими видами діяльності. Процес навчання протягом життя за професійними і особистісними мотивами зростання громадян завжди моніторингується відповідно до

їх потреб правлінням Товариства «Знання» України.

В сучасних умовах швидких економічних змін та змінного ринку праці, епідемії коронавірусу, фактичної війни з північним агресором з'являється попит на швидкі і сучасні альтернативи форми навчання без витрат на існуючі формальності. В умовах пандемії ширше використовується і дистанційне навчання.

Розуміючи, що освіта дорослих, яка склалася в індустріальну епоху, більше не задовольняє запити сучасної економіки, а має потребу в кадрах, які проходять не лише швидке навчання, а й освоюють актуальний та інноваційний зміст. Товариство коригувало свою стратегію і практику в освіті дорослих. Йдеться про тренінги ведення господарської діяльності ОСББ, курси з логістики, дизай-

ну інтер'єру та екстер'єру громадського простору, ландшафту, додаткові курси медсестер з дбайливим опікуванням незрячими та іншими людьми з особливими потребами в умовах коронавірусу (Харків). Товариство дає також про підвищення правових знань на семінарах членів виборчих комісій, державних службовців (Запоріжжя).

Нині Товариство «Знання» приділяє увагу розвитку технологічного середовища, яке забезпечує діджиталізацію освітнього процесу та підготовки IT-спеціалістів. Цифрова грамотність поширюється через діяльність відповідних підрозділів Університету сучасних знань Товариства «Знання» України.

Василь КУШЕРЕЦЬ,
голова Товариства «Знання» України

БІБЛІОХАБ – СУЧАСНИЙ КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІЙ ПРОСТІР ДЛЯ ДІТЕЙ, МОЛОДІ ТА ДОРΟΣЛИХ

Швидкоплинні зміни в усіх сферах життєдіяльності суспільства зумовлюють зрушення у бібліотечній діяльності та актуалізують розширення ролі бібліотечних закладів як самоосвітніх, дозвілених, розвивальних центрів.

Відповідно до Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» публічні бібліотеки Центральної бібліотечної системи Деснянського району спрямовують свою роботу на подальше впровадження інноваційних технологій для більш оперативного, якісного та комфортного обслуговування читачів, забезпечення вільного доступу до світових інформаційних ресурсів всім користувачам бібліотек, вивчення та популяризації фондів бібліотек та Інтернет-ресурсів, в тому числі за культурними і освітніми програмами та проектами бібліотек. Водночас бібліотеки перестали бути осередками збереження книги і поступово перетворюються на громадські центри спілкування, комфортні й максимально зручні для відвідувачів з можливістю реалізувати власні культурно-освітні, дозвілених, інтелектуальні потреби та ідеї. Бібліотеки району інтегрувалися в усі сфери життя громади району: освіту, науку, культуру, виробництво та управління.

BiblioHub («Бібліо Smart Space») Деснянського району міста Києва – найбільший бібліотечний, надсучасний громадський інклюзивний культурно-просвітницький і дозвілених простір столиці, створений у капітально відремонтованому та осучасненому приміщенні колишньої дитячої бібліотеки №115. Це – єдина бібліотека в столиці площею понад 1 тис. квадратних метрів, яка має окреме приміщення й розташована на двох поверхах.

Установа обслуговує 7850 користувачів на рік. Діти, молодь і дорослі та-

кож мають можливість відвідати різноманітні гуртки, виставкові зали, лекції, а також скористатися комп'ютерами, безкоштовним Wi-Fi, кухнею з усім не-

обхідним приладдям, зарядити гаджети тощо. У бібліохабі є й свій невеличкий внутрішній двір, де можна відпочити в гарну погоду.

Новий формат діяльності уособлює інноваційну модель діяльності закладу, оновлені дизайн, опції та обслуговування читачів. Бібліохаб, що є відкритим багатофункціональним простором із широким спектром послуг, уможливує доступ до книжкових фондів, сприяє розширен-

ню засобів отримання знань та інформації завдяки новим підходам і сучасним технологіям тощо. Його діяльність спрямована на розширення можливос-

ють зони сучасних комп'ютерних технологій, літературно-мистецька, творчості, вивчення іноземних мов, виставкова, батьківська, розвивальна, релакс-зона. Важливе значення має зонування приміщення бібліохабу, здійснене за сучасними стандартами, що забезпечує відкритість, комфортність, креативність, мобільність, багатофункціональність, чіткість (навігація по бібліотеці) та безпеку користувачів.

Завдяки широкому спектру послуг, зонуванню бібліотечного простору, встановленню тактильних ліній для людей з порушенням зору, розташованих по всьому приміщенню, новому обладнанню (3D-принтеру, техніці для людей з порушенням зору, інформаційному терміналу, комп'ютерній техніці, проектору, підвісним мікрофоном тощо) простір бібліохабу осучаснився, став більш функціональним, інклюзивно орієнтованим, зорієнтованим на потреби різних категорій дітей, молоді та дорослих. Такий заклад поєднує й класичне обслуговування читачів, й здійснює освітню діяльність в умовах неформальної освіти, й широку просвітницьку діяльність шляхом організації заходів мистецького спрямування (проведення творчих зустрічей, виставок, кінопоказів, презентацій, вернісажів), проведення консультативних заходів із запрошеними фахівцями – психологами, педагогами, лікарями та ін.

Ігор ЗАКОМІРНИЙ,
начальник Управління культури, туризму та охорони культурної спадщини Деснянської районної в місті Києві державної адміністрації
Тетяна ОВРАС,
директор Централізованої бібліотечної системи Деснянського району м. Києва

РОЗВИТОК НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ МИКОЛАЇВЩИНИ

Для вирішення завдань розвитку неформальної освіти (НОД) дорослих на регіональному рівні в м. Миколаєві було створено ГО «Центр «Європейська освіта дорослих». Серед основних напрямів діяльності Центру важливими є: участь у розробці стратегій розвитку НОД в Миколаєві та їхньої реалізації, розробка проєктів для дорослих формату «Навчання упродовж життя», сприяння вдосконаленню підготовки висококваліфікованих фахівців для системи НОД, здійснення науково-дослідної, інформаційно-просвітницької діяльності та ін.

З часу створення Центр щороку організував масштабні заходи. Серед них першими були Міжнародні дні освіти дорослих в Миколаєві (2016 р.). У рамках цього заходу було проведено круглий стіл «Неформальна освіта дорослих в Миколаєві». Результатом обговорення стало об'єднання громадських та комерційних організацій для розробки проєкту «Розвиток неформальної освіти дорослих на Миколаївщині».

У 2017 р. ми провели Перший фестиваль неформальної освіти дорослих «HUMANDESIGN / ДИЗАЙН ЛЮДИНИ». Метою Фестивалю стало сприяння розвитку НОД, її цінностей, створення постійно діючих майданчиків для комунікації та навчання, а також забезпечення умов співпраці між громадськими організаціями, органами влади й навчальними закладами різного рівня у наданні освітніх послуг дорослим. У Фестивалі взяли участь понад 40 експертів та провайдерів з різних напрямів НОД. Серед них були і миколаївці, і гос-

ті з інших міст України – Києва, Вінниці, Бурштина. Цим заходом в Миколаєві започатковано традицію проведення таких фестивалів на постійній основі.

Вагомим доказом визнання неформальної освіти у нашому місті стало проголошення 2018 року Роком неформальної освіти дорослих у в Миколаєві. Цей проєкт підтримали на національному (ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України) та місцевому рівнях (Експертно-громадська рада міськвиконкому). В команду проєкту ввійшло 15 громадських, державних та комерційних організацій, в тому числі ГО «Центр «Європейська освіта дорослих», Миколаївський Регіональний Центр Підтримки Бізнесу, Міжнародний дослідницький університет, Миколаївський краєзнавчий музей «Старофлотські казарми», Южная бізнес – школа, Науково-педагогічна бібліотека Миколаєва, МФ «Новий вибір» та ін. Його метою було сприяння розвитку і професіоналізації НОД в Миколаєві, формування життєвих компетентностей для формування впевненого майбутнього громади міста.

Протягом року близько 2000 миколаївців змогли відвідати майже 300 заходів з громадської, соціально-психологічної освіти, бізнес-освіти, підготовки тренерів-андрагогів: конференції, фестивалі, воркшопи, коворкінги, тренінги, майстер-класи. Протягом Року неформальної освіти дорослих в Миколаєві було створено банк тренерів Миколаєва за компетентнісними напрямками та банк програм з освіти дорослих, під-

готовлено пакет документів для створення Громадської ради з питань освіти дорослих, розроблено Програму Школи тренерської майстерності для тренерів Миколаєва. Проєкт був поданий на конкурс «Кращі жіночі ініціативи», оголошений Європейською асамблеєю жінок-депутатів (2019 р.) та посів I місце в номінації «Освіта». Він був відзначений на конкурсі Європейської асоціації освіти дорослих («Премія GrundtvigAward» (Копенгаген, Данія, 2019 р.)), присвяченому темі життєвих навичок.

У 2019 році було проведено Перший Миколаївський конкурс проєктів у сфері освіти дорослих, мета якого полягала у сприянні розвитку і популяризації НОД у Миколаєві, стимулюванні професійної взаємодії провайдерів освіти дорослих, об'єднанні зусиль у розбудові НОД. На участь в конкурсі подали заявки громадські організації, державні та комерційні установи, що займаються НОД. Вони презентували результати проєктів, що реалізовувалися впродовж 2019 р. та були спрямовані на розвиток соціально-економічного потенціалу міста («Team Eugene Mukolaiv», «Школа громадських префектів для ефективності бюджету м. Миколаєва та місцевих громад Півдня України»), психологічної підтримки містян («Фестиваль розвитку особистості «Краски життя»), розвитку медіаграмотності («Медіаосвіта дорослих – ефективний шлях до цифрової рівності») та критичного мислення («Токшоу «Телевізійний прес-клуб з Глібом Головченком») тощо.

Ключовим напрямом роботи ГО «Центр «Європейська освіта дорослих» в 2020 р. стало вивчення шляхів та способів формування життєвих навичок дорослої людини. На це було спрямовано спільний проєкт ГО «Центр «Європейська освіта дорослих» та Миколаївської обласної універсальної наукової бібліотеки «Академія життя: life skills». Програмою проєкту передбачено щомісячне проведення тренінгів, майстер-класів. На них учасники дізнаються про концепції життєвих навичок (здорового способу життя та здоров'язбереження), фінансової безпеки, управління особистими фінансами (сімейний бюджет), управління своєю нерухомістю, громадянські (зміни в законодавстві), цифрової грамотності, діджиталізація соціального простору (особисті електронні кабінети), мовні, підприємницькі, культурологічні та багато іншого. Закономірним результатом роботи ГО «Центр «Європейська освіта дорослих», Миколаївського регіонального відділення асоціації міст України, Фонду розвитку м. Миколаєва та ін. стало їх об'єднання в Громадську раду з питань освіти дорослих при Департаменті праці та соціального захисту населення Миколаївської міської ради (2019 р.). Це дало можливість сприяти формуванню та реалізації політики у сфері ОД, розробці Стратегії та Концепції розвитку НОД у Миколаєві.

Олена ПЕХОТА,
голова Громадської ради з питань освіти дорослих при Департаменті праці та соціального захисту населення Миколаївської міської ради

ЦЕНТР ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ «ПЕРШИЙ» МЕЛІТОПОЛЯ

У 2016 р. м. Мелітополь долучилося до Глобальної мережі ЮНЕСКО міст, що навчаються. А в 2019 році його визнано одним із 10 найпрогресивніших міст світу, що розвивають навчання впродовж життя (переможець UNESCO Learning City Award 2019).

З 2018 р. у Мелітополі функціонує Громадська спілка «Соціальне підприємство «Центр освіти дорослих «Перший» (далі – Центр). Ініціаторами його створення стали дві громадські організації – Українська асоціація міст, що навчаються, та Офіс розвитку громади. Діяльність Центру здійснюється у рамках упровадження в місті Мелітополі та Мелітопольському районі проекту «Соціальне підприємство «Центр освіти дорослих» – інструмент реалізації концепції «Місто, що навчається» за підтримки Представництва DVV International в Україні (Інституту з міжнародного співробітництва німецької асоціації народних університетів DVV International). Основним викликом, на який команда однодумців Центру шукала відповідь, був пошук шляхів підвищення якості життя дорослого населення міста Мелітополь і Мелітопольського району. Тож згодом місію організації було сформульовано як упровадження актуальних освітніх програм для дорослих жителів Мелітополя задля покращення якості їх життя.

Одним із актуальних напрямків діяльності команди Центру є якісна освіта, що відповідає чотирьом Цілям сталого розвитку «Забезпечення всеохопної і справедливої якості освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх». Критерій «всеохопної освіти» організатори навчання дорослих сприймають як залучення до освітньої діяльності широкого кола зацікавлених сторін без будь-яких обмежень щодо статі, віку, віросповідання, стану здоров'я тощо.

Вивчення поточних і перспективних освітніх потреб дорослого населення регіону визначено одним із основних напрямків діяльності Центру. Результати таких досліджень є підґрунтям розроблення та реалізації освітніх програм за різними напрямками – професійне навчання, громадянська освіта, цифрова грамотність, збереження здоров'я, особистісне зростання молоді та

дорослих тощо. Отже, за ініціативи Центру впроваджується широкий спектр освітніх програм для різних категорій дорослого населення. У 2019 р. зrealізовано 18 різноманітних освітніх програм, організовано 12 тренінгів і майстер-класів, в яких взя-

ли участь понад 500 городян, які прагнуть професійного та особистісного розвитку.

У 2020 р. ініційовано розроблення та впровадження актуальних навчальних курсів, серед яких – «Українська на щодень», «Англійська мова для початківців», «Основи крою та шиття», «Впевнений користувач персональним комп'ютером», «Як ефективно навчати дорослих», «Інтернет-маркетинг», «Маркетинг в соціальних мережах», «1С: Бухгалтерія 8», «Табличний процесор Excel: розрахунки та обробка даних», «Основи SMM для початківців: Facebook та Instagram», «Курси гідів та екскурсіводів», «Як розвивати критичне мислення», «Профілактика вигорання», «Щоб робота була в радість» та багато інших.

Для привернення уваги суспільства до проблеми інклюзії, посилення соціальної згуртованості, розвитку толерантності, надання можливості всім бажаним наблизитися до світу людей, які спілкуються за допомогою жестів, Центр освіти дорослих

«Перший» зrealізував короткотермінову освітню програму «Основи жестової мови». Цю ініціативу зrealізовано за підтримки Представництва DVV International в Україні та сприяння Федерального Міністерства економічного співробітництва та розви-

учасниками стали співробітники групи компанії «Турбоком». Освітня програма «Оператор-налагодчик верстатів з ЧПУ» є результатом успішної співпраці Центру освіти дорослих «Перший» з бізнес-партнерами задля досягнення спільної мети – підвищення рівня кваліфікації робітничих кадрів. А вже розробка та реалізація актуальних освітніх програм для дорослого населення з особистісного та професійного розвитку є основною метою діяльності Центру.

Команда Центру освіти дорослих «Перший» бере участь у соціально важливих ініціативах міста. Так, у партнерстві з ГО «Українська асоціація міст, що навчаються», громадськістю міста вона долучилася до розроблення Комплексної міської програми розвитку освіти дорослих на 2021-2022 роки. Плану заходів на 2020-2022 роки з реалізації Стратегії розвитку міста Мелітополя до 2030 року. Програми соціально-економічного і культурного розвитку міста Мелітополя на 2020 рік. Цього разу для розроблення відповідних пропозицій використано партисипативний підхід та інструменти гейміфікації. Нестандартність у розв'язанні поставлених завдань є характерною ознакою діяльності команди Центру.

Виклики щодо здійснення освітньо-просвітницької діяльності, пов'язані із запровадженням карантинних заходів, зумовили нові можливості у сфері неформальної освіти дорослих. В умовах карантинних обмежень у Центрі з'явилися учні з різних куточків України, оскільки актуалізувалася можливість навчатися, не виходячи з дому. На окремих курсах у дистанційному форматі навчаються внутрішньо переміщені особи. Набуті ними вміння й навички у подальшому сприятимуть адаптації до нових умов життя.

Сергій ПРИЙМА,
голова ГО «Українська асоціація міст, що навчаються»
Тетяна ОДНОРОГ,
голова Правління Громадської спілки «Соціальне підприємство «Центр освіти дорослих «Перший»
Наталія ІВАНОВА,
заступник голови ГО «Українська асоціація міст, що навчаються»

УСПІХИ НІКОПОЛЯ У СФЕРІ ОСВІТИ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

Формування культури навчання впродовж життя нікопольчан розпочато у 2017 році завдяки проекту «Музика змін: інноваційні освітні програми – стимул для розвитку громади міста Нікополя», ініційованому DVV International в Україні й зrealізованим ГО «Козацький набат» – одним із партнерів проекту «Громада, що навчається: трансформація конфліктів в Україні та Молдові через активну громадську участь». Проект став підґрунтям для партнерства із Нікопольською міською владою та сприяв створенню центру освіти дорослих у м. Нікополь, що має довгострокові перспективи діяльності.

Важливим кроком у розвитку освіти дорослих у Нікополі стало розроблення разом із відділами та управліннями Нікопольської міської ради та впровадження проекту першої міської програми «Освіта дорослих в м. Нікополь 2019-2021 роки», затвердженої відповідним рішенням сесії Нікопольської міської ради, якою передбачено кошти із місцевого бюджету на реалізацію освітніх програм за потребою дорослих нікопольчан.

Серед освітніх інновацій міста помітно вирізняються ініціативи у сфері неформальної освіти дорослих. Вже четвертий рік поспіль у Нікополі функціонує Центр навчання і освіти дорослих (далі – ЦНОД), створений за підтримки Міністерства закордонних справ Німеччини, Представництва DVV International в Україні, ГО «Інформаційно-дослідний центр «Інтеграція та розвиток» у співпраці з міською владою, ГО «Козацький набат». Діяльність ЦНОД спрямовано на розвиток культури навчання впродовж життя. За цей період понад 10 000 дорослих нікопольців пройшли на-

вчання у ЦНОД, опанували різні навчальні програми, тренінги, гарно провели час у колі однодумців. Заклад працює при КЗ «Нікопольська міська школа мистецтв» і має 4 філії: 3 при бібліотеках міста та 1 при філії школи мистецтв, в різних географічних куточках для зручності громади. Залучення коштів місцевого бюджету уможливило відкриття окремого приміщення Центру.

Освітньо-розвивальна діяльність ЦНОД у Нікополі передбачає: проведення психологічних семінарів (підвищення впевненості у собі, способи ефективного спілкування, вирішення конфліктів, виховання дітей, лідерство тощо); організацію та проведення тренінгів, які дають можливість підвищити свій професійний та особистісний рівень або підвищити конкурентоспроможність дорослого на ринку праці; організацію роботи курсів / клубів за інтересами (мистецтво, історія і культура, народна творчість, музика, спорт, мода і стиль, лікарські рослини, кулінарія тощо); роботу навчальних курсів з формування нових навичок (комп'ютерна, мовні, бізнес-курси, ландшафтний дизайн, флористика, здоровий спосіб життя тощо); проведення семінарів, круглих столів на замовлення окремих категорій дорослого населення: поширення інформації у суспільстві та державних структурах щодо ЦНОД як інноваційної інституції, що втілює принципи освіти дорослих на практиці; співпрацю з органами місцевого самоврядування, всіма зацікавленими організаціями у сфері неформальної освіти дорослих у м. Нікополі.

У громаді постійно здійснюється моніторинг культурно-освітніх потреб дорослих. Ґрунтуючись на результатах моніторин-

гу, місцева влада, співпрацюючи із ЦНОД, надає замовлення щодо впровадження навчальних курсів і програм для забезпечення розвитку людського потенціалу громади міста, удосконалення її якісних складових, уможливлення опанування нових професій, організації якісного дозвілля, що знайшло відображення у міській програмі «Освіта дорослих в м. Нікополь 2019-2021 роки». Актуальними у нашому регіоні є такі освітні курси, тренінги для дорослих: «Попередження професійного вигорання. Конфліктологія», «Відповідальне батьківство. Діалог батьків з дітьми; «Виховуємо дітей казкою»; «Кризисні сходинок життєвого шляху. Пошук особистості»; «Формування асертивності і креативності мислення у процесі самоактуалізації особистості»; «Фотограф»; навчальний курс «Технології культурного співробітництва у місцевій громаді»; «Ландшафтний дизайн»; «Мова без насилля: як здійснити крок у майбутнє (ділова українська мова та англійська мова)»; «Технології культурного співробітництва у місцевій громаді»; «Простір для діалогу: розв'язання конфліктних ситуацій» та інші... Є значний попит на заняття з народно-прикладного мистецтва, у вокальній етно-студії, гончарній, художній, театральної майстернях, курси нунофелтінгу, крою та шиття, манікюру, педикюру, масажу тощо...

Серед найуспішніших ініціатив – міні-проект «Ти зможеш!» для дітей з інвалідністю та їхніх батьків, які, зважаючи на сімейні життєві обставини, залишилися без можливості працювати та отримувати заробітну плату. Пройшовши навчальні курси в ЦНОД («Крою та шиття», «Нунофелтінгу», «Манікюру та педикюру», «Масажу», «Умі-

лі ручки» (за вибором) перетворили хобі у можливість займатись улюбленою справою дистанційно, при цьому отримуючи за це заробітну плату і водночас виховуючи своїх особливих дітей. Під час навчання батьків діти також мали змогу навчаючись розвиватися та вдосконалюватися. Так, із 15 сімей, які взяли участь у проекті, 6 дітей продовжили відвідувати навчальні заклади міста, а 15 батьків здобули додаткові вміння й навички, використання яких може змінити фінансовий стан їх сім'ї.

Організація соціокультурних заходів дає можливість залучити до процесу організації дорослих нікопольців, реалізувати їх мрії та організувати змістовне дозвілля.

Найбільша цінність міста – щаслива, успішна, активна громада, що здатна навчатися впродовж життя. Успіхи Нікополя у сфері освіти впродовж життя, прагнення формувати й розвивати суспільство, що навчається, уможливили членство міста у Глобальній мережі ЮНЕСКО міст, що навчаються. Це стало можливим завдяки плідній співпраці громадськості й міської влади м. Нікополь, сприяння Представництва DVV International в Україні (Інституту з міжнародного співробітництва німецької асоціації народних університетів DVV International), ГО «Українська асоціація міст, що навчаються», ГС «Українська асоціація освіти дорослих», Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України.

Ольга ПАСТУШОК,
директор КЗ «Нікопольська міська школа мистецтв №1»,
голова ГО «Козацький набат»,
керівник Центру освіти для дорослих м. Нікополя

РОЗВИВАЄМО СУЧАСНУ МОДЕЛЬ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ

До ювілею Лариси Березівської

У сонячну вересневу днину відзначила свій славний ювілей Лариса Дмитрівна Березівська – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, директор Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського НАПН України (далі – ДНПБ).

Здобувши історичну освіту в Київському державному університеті імені Т. Г. Шевченка, Лариса Дмитрівна спочатку працювала вчителем історії, а згодом пов'язала своє життя з науковою діяльністю. У 1995 р. розпочала трудовий шлях в Інституті педагогіки АПН України, де відбулося її становлення та розвиток як науковця. У 2015 р. Березівська очолила ДНПБ, розпочавши новий етап її розвитку.

Серед першочергових ініціатив Лариси Березівської на посаді директора стало створен-

ня відділу історії освіти (із 2020 р. – відділ педагогічного джерелознавства та біографістики) і сектору сухомлинистики в його складі. На базі оновленого в 2016 р. читального залу Фонду В. О. Сухомлинського здійснюється широкомасштабна робота щодо вивчення й популяризації творчої спадщини видатного педагога-гуманіста Василя Сухомлинського.

Лариса Дмитрівна є ідейним наставником, координатором роботи відділу, керівником наукового дослідження «Педагогічна наука та освіта в особах, документах і бібліографії» (2020–2022), яке здійснюють співробітники відділу. Вона розвиває педагогічне джерелознавство та біографіку як міждисциплінарні галузі науки, досліджує проблеми реформування загальної середньої освіти незалежної України. Важливо, що за її ініціативи в 2017 р. було започатковано вперше в Україні проведення науково-методологічних семінарів з історії освіти на базі новоствореного відділу історії освіти.

Значну увагу Лариса Березівська приділяє впровадженню інформаційних-технологій у бібліотеці, активізації використання сучасних ІКТ у роботі кожного співробітника. Зокрема, різнопланову діяльність установи презентує оновлений у 2016 р. двомовний вебпортал, модернізація якого позитивно вплинула на збільшення кількості дистанційних користувачів. Також налагоджено систематичне використання соціальних мереж, онлайн-технологій у роботі бібліотеки.

Березівська як історик розуміє величезне значення першоджерел для здійснення наукових розвідок. Тому багато уваги приділяє збереженню, вивченню та популяризації рідкісних видань із фонду бібліотеки. За її ініціативи в 2016 р. відкрито кімнату-музей рідкісної книги як своєрідну творчу лабораторію, де здійснюється науково-дослідна, культурно-освітня та експозиційно-виставкова діяльність. У 2018 р. створено музейну експозицію «ДНПБ

України ім. В. О. Сухомлинського: історія і сучасність».

Завдяки значним зусиллям Лариси Березівської активізувалася соціокультурна робота в бібліотеці. Так, із 2015 р. успішно реалізовується започаткований нею проект – науково-педагогічний лекторій «Інформаційне забезпечення інноваційного розвитку освіти й науки», метою якого є розкриття фондів ДНПБ, популяризація галузевого інформаційного ресурсу й творчої спадщини видатних педагогів України та світу, підвищення інформаційної культури користувачів і здійснення науково-інформаційного забезпечення фахових потреб науковців та практиків освітньої галузі.

Директор постійно сприяє професійному зростанню співробітників бібліотеки. Зокрема, у 2016 р. вона започаткувала науково-методологічний семінар «Наукова бібліотека та якість сучасної освіти», що сприяє підвищенню фахового рівня співробітників ДНПБ, фахівців мережі освітніх бібліотек МОН України та НАПН України. 2016 р. у ДНПБ було створено Раду молодих вчених, яка здійснює вагомий науково-дослідний та культурно-просвітницький вплив.

ДНПБ на чолі з Ларисою Березівською плідно співпрацює з МОН України, установами НАПН України, закладами освіти, бібліотеками, Педагогічним музеєм України, Малою академією наук, громадськими організаціями тощо. За її сприяння та активної участі розвивається й міжнародне співробітництво із зарубіжними освітніми, науковими установами, бібліотеками та громадськими організаціями.

Лариса Дмитрівна постійно перебуває в науковому пошуку, що й дає ґрунтовні результати. Доробок ученої налічує майже 370 наукових праць, серед яких 5 монографій, 7 навчальних посібників для закладів вищої педагогічної освіти, 170 статей в українських і зарубіжних фахових виданнях тощо.

Наукова діяльність Лариси Березівської має широке визнання не лише в Україні, але й за кордоном. Підтвердженням цього є її участь за запрошенням іноземних колег у міжнародних наукових заходах. Окрім усього зазначеного, активно займається науково-організаційною та громадською діяльністю. Зокрема, вона є вченим секретарем та експертом Експертної ради з педагогічних наук МОН України, членом експертної групи з оцінювання ефективності діяльності наукових установ за науковим напрямом соціогуманітарних наук МОН України; входить до складу Комісії з питань наукових об'єктів, що становлять національне надбання; є членом бюро Всеукраїнської асоціації імені Василя Сухомлинського, Української бібліотечної асоціації, головою редакційної колегії електронного періодичного видання «Науково-педагогічні студії»; членом редакційної колегії наукових збірників «Педагогічний дискурс: теорія і практика», «Історико-педагогічний альманах», наукового журналу «Education: Modern Discourses (Освіта: Сучасні дискурси)».

Колосальну працю й самовідданість Лариси Дмитрівни справді життя, її внесок у розвиток педагогічної науки, науково-інформаційну діяльність у сфері освіти неодноразово відзначено заслуженими почесними нагородами.

Власним прикладом керівник ДНПБ надихає на постійне вдосконалення, розвиток, активну працю заради досягнення цілей. Тож щиро вітаємо шановну Ларису Дмитрівну з ювілеєм, зичимо міцного здоров'я, безмежного щастя, родинного затишку, задоволення від професійної діяльності, нових творчих ідей, снаги й енергії для реалізації всього задуманого!

Людмила СТРАЙГОРОДСЬКА,
заступник директора
Сніжана ТАРНАВСЬКА, вчений секретар
ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського
НАПН України

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського оголошує конкурс на заміщення вакантних наукових посад:

завідувач відділу:

– відділ педагогічного джерелознавства та біографістики;

завідувач сектору:

– сектор рідкісних видань відділу педагогічного джерелознавства та біографістики;

– сектор сухомлинистики відділу педагогічного джерелознавства та біографістики;

– сектор науково-інформаційно-бібліографічної діяльності відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти

провідний науковий співробітник:

– відділ науково-освітніх інформаційних ресурсів

головний науковий співробітник:

– відділ педагогічного джерелознавства та біографістики.

У конкурсі можуть брати участь громадяни України, які вільно володіють українською мовою, мають науковий ступінь доктора наук або доктора філософії (кандидат наук), мають вчене звання, не менше п'яти років досвіду, за останні п'ять років не менше 10 публікацій, у тому числі не менше однієї у періодичних виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз, та/або патентів, володіють засобами ІКТ, а також мають високі моральні якості.

старший науковий співробітник:

– відділ наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти

– відділ педагогічного джерелознавства та біографістики;

У конкурсі можуть брати участь громадяни України, які вільно володіють українською мовою, мають науковий ступінь доктора наук або доктора філософії (кандидат наук), мають не менше п'яти років досвіду, за останні п'ять років не менше 5 публікацій та/або патентів, володіють засобами ІКТ, а також високі моральні якості.

науковий співробітник:

– відділ науково-освітніх інформаційних ресурсів

– відділ наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти

– відділ педагогічного джерелознавства та біографістики;

У конкурсі можуть брати участь громадяни України, які вільно володіють українською мовою, мають науковий ступінь доктора наук або доктора філософії (кандидат наук), мають не менше п'яти років досвіду, за останні п'ять років не менше 5 публікацій та/або патентів, володіють засобами ІКТ, а також високі моральні якості.

молодий науковий співробітник:

– відділ науково-освітніх інформаційних ресурсів

– відділ наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти

– відділ педагогічного джерелознавства та біографістики;

У конкурсі можуть брати участь громадяни України, які вільно володіють українською мовою, мають вищу освіту рівня спеціаліста або магістра, володіють засобами ІКТ, а також високі моральні якості.

Строк подання заяв – місяць з дня опублікування оголошення. Претенденти на вакантну наукову посаду, які бажають взяти участь у конкурсі, подають такі документи: письмову заяву на ім'я керівника про участь у конкурсі, написану власноруч; копію документа, що посвідчує особу; особовий листок з обліку кадрів з фотографією; автобіографію; перелік наукових праць, опублікованих у вітчизняних та/або іноземних (міжнародних) рецензованих фахових виданнях; копії документів про вищу освіту, підвищення кваліфікації, присудження наукового ступеня, присвоєння вченого звання, військового квитка (для військовослужбовців або військовозобов'язаних); копію документа, що посвідчує особу; копію трудової книжки (за наявності); письмову згоду на збір та обробку персональних даних.

Копії документів, які подаються претендентом (крім копії паспорта), повинні бути засвідчені за місцем роботи претендента або нотаріально. **Документи подавати на адресу:** 04060, м. Київ, вул. М. Берлінського, 9, Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського, кімн. 29-А, відділ кадрів. **Телефон для довідок:** 453-85-17.

Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти» оголошує конкурс на заміщення вакантних посад директора Наукової бібліотеки та науково-педагогічних працівників Центрального інституту післядипломної освіти (далі – ЦІПО):

– директора Наукової бібліотеки.

Вимоги до претендента на посаду директора: громадянство України, вільне володіння державною мовою, високий професійний рівень, дотримання принципів педагогічної етики і загальнолюдської моралі, висока загальна культура, спеціальна вища бібліотечна освіта. Стаж роботи на посадах провідного бібліотекаря чи бібліографа – не менше 5 років;

– **доцента кафедри:** відкритих освітніх систем та інформаційно-комунікаційних технологій – 1 одиниця, менеджменту освіти та права – 3 одиниці, кафедри філософії і освіти дорослих – 2 одиниці.

– **старшого викладача кафедри:** відкритих освітніх систем та інформаційно-комунікаційних технологій – 2 одиниці, професійної і вищої освіти – 1 одиниця.

Вимоги до кандидатів на посади старшого викладача кафедри: громадянство України, вільне володіння державною мовою, високий професійний рівень, досконале володіння педагогічною майстерністю, дотримання принципів педагогічної етики і загальнолюдської моралі, висока загальна культура, науковий ступінь кандидата наук або (доктора філософії) або кваліфікація магістра за профілем кафедри без вимог до стажу наукової, науково-педагогічної роботи.

Для участі в конкурсі необхідно надати: заяву про участь у конкурсі, особовий листок з обліку кадрів з фотографією, автобіографію; ксерокопію першої та другої сторінки паспорта громадянина України; копії дипломів про вищу освіту (другий документ разом з додатками), дипломів та атестатів про науковий ступінь і вчене звання; копії документів про підвищення кваліфікації, стажування тощо; список наукових публікацій, оформлений відповідно до вимог ВАК (булетень ВАК України, № 5, 2009 р.); довідку про проходження попереднього (періодичного) психіатричного огляду, яка видається відповідно до Порядку проведення обов'язкових попередніх та періодичних психіатричних оглядів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2000 року № 1465; довідку про проходження флюорографічного огляду; характеристики, рекомендації тощо.

Університет житлом не забезпечує. Заяви та документи приймаються Конкурсною комісією на адресу: 04053, м. Київ, вул. Січових Стрільців, 52-а (корпус 2, відділ роботи з персоналом, кімната 422-423 з 9.00 до 16.00 год.), протягом 30 календарних днів від дня публікації оголошення.

Додаткову інформацію щодо умов проведення конкурсу можна отримати за телефонами: (044) 481-38-37 та (044) 481-38-10 + внутрішній 827. Документи, що не відповідають вимогам, приймаються до розгляду Конкурсною комісією не будуть.

ПЕДАГОГІЧНА
ГАЗЕТА
УКРАЇНИ

Засновники —

Національна академія педагогічних наук України

Видавництво «Педагогічна преса»

Свідцтво про держреєстрацію

серія КВ № 23814-13654Р від 12.03.2019 р.

Головний редактор Лідія РАПІНА
Редакційна рада: Віктор Андрущенко,
Іван Бех, Валерій Биков,
Надія Бібік, Микола Свтух,
Володимир Луговий,
Олександр Ляшенко, Сергій Максименко,
Нелля Нічкало, Віктор Огнев'юк,
Віктор Олійник, Олександр Савченко,
Микола Слюсаревський,
Ольга Сухомлинська, Лідія Ткаченко
Над номером працювали:
Олександр ХРИСТЕНКО

Адреса редакції: 04053, Київ, вул. Січових Стрільців, 52А, кімн. 312.

Тел. (044)481-37-40. E-mail: ped-gazeta@ukr.net

Редакція не рецензує і не повертає рукописів.

За точність викладених фактів відповідальність покладається на автора. Редакція не завжди поділяє думки, викладені автором.

Видруковано ТОВ «Прінтстор Груп»,

вул. Данила Щербаківського, 4, м. Київ, 03190

Замовлення № 20534

Підписано до друку 20.10.2020

Передплатний індекс: 30670